

Copyright foto

Omslagpunt toomgrootte en geboortegewicht

'Meer dan één euro verlies per varken'

Het aantal biggen per zeug per jaar stijgt jaarlijks met ongeveer 0,25 big. Maar ergens ligt een grens, waarbij de nadelen van te veel biggen per worp het rendement onderuit halen. Te lichte biggen kosten al snel 1 euro per opgelegd vleesvarken. Dierenarts Rutger Jansen vermoedt dat 15 tot 16 biggen het optimale is. Onderzoekster Anita Hoofs houdt de grens op 13 tot 14.

Een kwart eeuw geleden vertelden zeugenhouders trots dat ze twintig grootgebrachte biggen per zeug per jaar hadden. In 2000 waren 25 biggen een ware mijlpaal, maar inmiddels is dat punt ouderwets laag. Een biggenproductie van 30 en soms zelfs 34 tot 35 biggen zijn eerder regel dan uitzondering en genetisch is de zeug in staat om nog meer biggen te produceren. Maar meer biggen betekent niet altijd een beter rendement. Uit onderzoeken in de afgelopen jaren, blijkt een duidelijke correlatie te bestaan tussen toomgrootte en geboortegewicht. Hoe groter de toom des te lager het geboortegewicht. En juist in het geboortegewicht schuilt de belangrijkste sleutel om het financiële omslagpunt te bepalen waar een hogere toomgrootte negatief in het saldo werkt en dierenwelzijn (uitval en gezondheid) vermindert.

Uit het laatste Nederlandse wetenschappelijke onderzoek uit 2007, blijkt duidelijk dat met het toenemen van de toomgrootte ook het uitvalpercentage van biggen rond en na de geboorte steeg. Verbeteringen in het aantal levend geboren biggen vertaalt zich daardoor niet altijd terug naar meer gespeende biggen.

De stijging in uitval wordt veroorzaakt door een daling van het gemiddelde geboortegewicht van de biggen of eigenlijk het hogere aandeel biggen met een laag geboortegewicht. Een lager geboortegewicht betekent minder vitaliteit, groei en uiteindelijk gewicht. Bovendien is de spreiding van geboortegewichten groter en dat leidt tot grotere verschillen in de toom onderling.

Onmogelijke taak

Het berekenen van het financiële omslagpunt tussen toomgrootte en geboortegewicht is volgens Anita Hoofs, varkensdeskundige bij

VIC-Sterksel, een bijna onmogelijke taak. Er spelen teveel factoren een rol die bepalen hoeveel grootgebrachte biggen er zijn en hoe zwaar het speengewicht is. „Waar het om gaat, is hoeveel biggen er worden gespeend en op welk gewicht. Maar dat is naast het geboortegewicht ook afhankelijk van het management en de ondernemer. Het vervangingspercentage speelt een rol, want gelden produceren biggen met een lager geboortegewicht. Elk bedrijf heeft daarnaast zijn eigen voerstrategie en zeugenlijn. Er is dus geen universeel advies te geven waar het omslagpunt ligt.”

Wat volgens Hoofs wel algemeen kan worden gesteld, is dat elke 10 gram geboortegewicht extra of minder een effect heeft op vitaliteit, speengewicht en spreiding van het geboortegewicht in de toom. Elke gewichtstoename zorgt voor betere resultaten van de big. „Dat betekent dat je als varkenshouder liever 13 tot 15 biggen per worp dan 20 hebt. Naast grotere uitval, gezondheidskosten en mindere groei moet je ook de arbeid bij het overleggen tellen. Er zijn zeugenhouders die met 16 biggen uitstekende resultaten behalen.”

Ideaal geboortegewicht

Voor Hoofs ligt het ideale geboortegewicht rond 1.400 gram. Onder dit gewicht krijgt de big al snel te weinig biest en een verminderde vitaliteit. „Het is echter niet zo dat een big van 1.200 gram geen goed varken kan worden. Het gaat vooral om de start, voldoende biest en voer. Biest is daarbij het belangrijkste voersysteem.”

De varkensdeskundige denkt dat grens van het aantal biggen per worp met een goed geboortegewicht onder de twintig ligt. Meer kan een zeug wellicht niet halen, omdat de baarmoeder van ongeveer twee meter de

beperkende factor is om zware biggen te produceren.

Hoofs is van mening dat zeugenhouders de toomgrootte versus het geboortegewicht en speengewicht goed in de gaten moeten houden. Bij een afname in het gewicht zal de boer moeten achterhalen welke oorzaak dit heeft. Zo heeft genetica een aanzienlijk effect op het geboortegewicht. Bij het vervangen van zeugen kan geboortegewicht van de biggen een criterium zijn dat wordt meegenomen in de beslissing om een zeug te vervangen of voor de keuze van een andere zeugenlijn. Fokkerijorganisaties fokken echter steeds meer op het produceren van vitale biggen met een goed geboortegewicht. Daarnaast blijkt de voerstrategie in de kraamstal ook een cruciale factor te zijn. Als de zeug in de kraamstal haar conditie verliest, is dat bepalend voor het geboortegewicht en spreiding voor de volgende worp.

Duizend biggen

In de afgelopen drie jaar heeft ForFarmers Hendrix meer dan 100.000 biggen gemeten en gewogen. Ook is er recent een groot onderzoek geweest met duizend biggen die zijn gevolgd van geboorte tot slacht. Dit bracht volgens Rutger Jansen, dierenarts bij de voeronderneming, opmerkelijke onderzoeksgegevens over toomgrootte en geboortegewicht naar boven:

„We zijn met duizend biggen begonnen, maar uiteindelijk konden we ongeveer 750 biggen van de geboorte tot de slacht volgen. We hebben de biggen in vier gewichtscategorieën ingedeeld: 1.080 gram of minder, 1.100 tot 1.260 gram, 1.280 tot 1.445 gram en 1.460 gram of meer. Bij de lichtste gewichtsklasse, gemiddeld 25 procent van het aantal geboren biggen, bleek het uitvalpercentage op 36,8 procent te liggen. De verschillen ►

Effecten lager geboortegewicht

Biggen met een laag geboortegewicht hebben een geringe energievoorraad, waardoor ze gevoeliger zijn voor lage omgevingstemperaturen, pas later toekomen aan de eerste zoging en een minder goede kans hebben op de beste tepels. Doordat deze lichte biggen minder biest en melk opnemen, hebben ze een slechtere nutriëntenvoorziening en ontwikkelen ze minder passieve immuniteit. Als gevolg hiervan neemt de postnatale sterfte toe en blijven de technische resultaten achter. Door Wageningen UR is aangetoond dat biggen die minder wegen dan 1.250 gram twee tot zeven keer meer risico lopen op sterfte op jonge leeftijd dan zwaardere biggen.

Bron: Wageningen UR / rapport: Geboortegewicht Sterksel en Lelystad

in de anderen categorieën waren nauwelijks significant. Gemiddeld rond 10 procent.” „De lichtste biggen moesten ook zeven dagen langer in het hok blijven om op slachtgewicht te komen en hadden ook nog eens 4 kilo lichtere karkassen vergeleken met de zwaarste biggen. In de vertaling naar de praktijk betekent dat bijna twee weken langer op stal om net zo zwaar te worden als de biggen met een hoog geboortegewicht. Overigens waren er geen grote verschillen in de ander drie groepen, waarbij de biggen in de zwaarste geboorteklasse over de gehele linie de beste resultaten behaalden.”

Financieel verlies

Jansen heeft ook een berekening gemaakt van het financiële verlies als 25 procent van de biggen in de lichtste gewichtscategorie zijn geboren. „De biggen geboren met een gewicht onder de 1.080 gram, 25 procent lichtste biggen, hebben ten opzichte van de overige biggen een 2,94 kilo lager karkasgewicht. Met de actuele Vion-notering van 1,60 euro veroorzaakt dat 4,70 euro minder uitbetaling voor 18,9 procent van de opgelegde varkens. De 18,9 procent is de correctie na kraamstluitval en daarmee het percentage aan lichtere biggen dat de vleesvarkenshouder uiteindelijk oplegt.” „Dan kom je op een bedrag van 0,889 euro per opgelegd vleesvarken. Daarbij komen nog de verliezen van een lagere groei. Groei van deze varkens is globaal 67,5 gram per dag lager en dat vertaalt zich in een hoger aantal ligdagen. De waarde van 1 gram groei per gemiddeld aanwezig vleesvarken is 0,103 euro. Als je dit bedrag vermenigvuldigt met 67,5 gram lagere groei met de

correctie van 18,9 procent en gedeeld over drie ronden, kom je op een bedrag uit van 44 cent per opgelegd varken.” „In totaal per opgelegd varken is dat 1,327 euro lagere opbrengsten als globaal 20 procent van de opgelegde varkens een geboortegewicht onder de 1.080 gram heeft. Voor een individueel licht varken met een geboortegewicht van 1.080 gram of minder is dat 4,70 euro plus 2,32 euro ofwel afgerond 7 euro lagere opbrengsten per lichte big. Deze berekening geeft ook het belang aan van een goede verdeling en spreiding van de geboortegewichten bij de fokker.”

14,77 big per worp

Naast het geboortegewicht heeft Jansen ook nog onderzoek gedaan naar de toomgrootte en geboortegewichten. Hij heeft de data geanalyseerd van ruim 150 verschillende bedrijven, die alle biggen van minimaal 40 tomen op de eerste levensdag hebben gewonnen. Daaruit kwam naar voren dat gemiddeld het totaal aantal geboren biggen op 14,77 lag met een gemiddeld gewicht van 1.340 gram. Levend geboren lag op 13,76 en 1.357 gram en dood geboren lag op 1,02 met 1.093 gram. „Als we naar deze cijfers kijken en naar de resultaten van de geboortegewichten in de periode 2011-2012 dan zitten we in Nederland met een gemiddelde van 14,77 en een geboortegewicht van 1.340 gram nog niet zo slecht. Dat is productie van 33 biggen en, met een correctie van 12,5 procent uitval, op 28,7 gespeende biggen. Uit het onderzoek bleek ook dat gelten biggen produceren met een gemiddeld geboortegewicht van 1.232 gram. Oudere zeugen boven de

zevende worp produceren wel biggen met goede gemiddelde geboortegewichten, maar de spreiding is groter. Dat pleit dus voor een stabiele zeugenpopulatie.”

Uit de verdere resultaten van het ForFarmers Hendrix biggenonderzoek kwam naar voren dat elke extra big in de toom een gemiddelde daling van 35 gram geboortegewicht per big veroorzaakt.

Optimale toomgrootte

Wat is naar de mening van Jansen op dit moment de optimale toomgrootte? „Ik denk dat het vanaf 15 tot 16 biggen spannend begint te worden. Dat zie je ook in de praktijk. De vraag is dan of je als zeugenhouder alle biggen nog wel kunt managen en levend kunt houden. Ze zijn namelijk veel gevoeliger voor uitval. Daarnaast wil de vleesvarkenshouder goede en zware biggen hebben. De grens van niet nog meer biggen komt langzaam dichterbij of is al bereikt.”

„32 gespeende biggen is haalbaar, maar meer biggen wordt erg lastig. Dat gaat een grote uitdaging worden. Daarnaast is niet alleen het geboortegewicht belangrijk, maar ook de spreiding en met grotere tomen wordt dat erg moeilijk. Overigens blijkt uit onze biestscore dat het mogelijk is dat de zeug 23 levend geboren biggen per worp kan halen en ook nog voldoende biest kan geven. De genetische potentie ligt mogelijk nog hoger. Wellicht rond de 25 tot 30 biggen per worp. Over een paar jaar is 14 gespeende biggen per worp de normaalste zaak van de wereld.” ■

 Reageren?
redactie@pigbusiness.nl

advertentie

3

VACCINEER OP TIJD, VOOR EEN GOEDE BESCHERMING TEGEN MYCOPLASMA.

VOLLEDIGE BESCHERMING BIJ HET SPENEN, EEN KWETSBARE PERIODE.

